

Ik groet de deelnemers aan het universitair congres waarin de vijftigste verjaardag van de proclamatie van de heilige Teresa van Jezus als kerklerares wordt herdacht.

De uitdrukking "uitzonderlijke vrouw", die de titel geeft aan uw bijeenkomst, werd gebruikt door Paulus VI.¹ We staan voor een persoon die in vele opzichten opviel. Men mag echter niet vergeten dat haar belangrijkheid, erkend in deze opzichten, niets meer is dan het gevolg van wat voor haar belangrijk was: haar ontmoeting met de Heer, haar "vastberaden vastbeslotenheid", zoals ze zegt, om in eenheid met Hem te volharden door het gebed², haar vastberaden besluit om de zending uit te voeren die haar werd toevertrouwd door de Heer, aan wie ze zichzelf eenvoudig aanbiedt, door in eenvoudige taal en, men zou zelfs kunnen zeggen, volkse taal te zeggen: "Ik ben van U, voor U werd ik geboren. Wat wilt Gij met mij doen?"³ Teresa van Jezus is in de eerste plaats uitzonderlijk omdat ze heilig is. Haar volgzaamheid aan de Geest verenigt haar met Christus en ze blijft "vervuld van vurige liefde tot God"⁴. In prachtige woorden drukt zij haar ervaring uit door te zeggen: "Gegeven, overgeleverd heel en al, / deed ik zulk een ruil / dat mijn Beminde is van mij / en ik ben van mijn Beminde".⁵ Jezus had geleerd dat "de mond spreekt, waar het hart van overloopt" (cf. Lc 6,45). De vrijmoedigheid, de creativiteit en de uitmuntendheid van de heilige Teresa als hervormster zijn de vrucht van de innerlijke aanwezigheid van de Heer.

Laten wij zeggen: "wat wij nu beleven is niet gewoon een tijdperk van veranderingen maar een verandering van tijdperk."⁶ En in die zin vertonen onze dagen veel gelijkenissen met die van de 16e eeuw toen de heilige leefde. Zoals toen, zijn wij christenen ook nu geroepen om ervoor te zorgen dat de kracht van de heilige Geest, door ons heen, het aanschijn van de aarde blijft vernieuwen (vgl. Ps. 104, 30), in de zekerheid dat het uiteindelijk de heiligen zijn die de wereld in staat stellen vooruit te gaan naar haar uiteindelijke doel.

Het is goed om te denken aan de universele oproep tot heiligheid waarover het Tweede Vaticaans Concilie sprak dat (zie LG 39-42). "Alle christengelovigen, tot welke stand of staat zij ook behoren, tot de volheid van het christelijk leven en de volmaaktheid van de liefde geroepen zijn. Zelfs in de aardse samenleving bevordert deze heiligheid een meer menswaardige leefwijze. Om deze volmaaktheid te bereiken, dienen de gelovigen alle krachten aan te wenden die zij naar de maat van Christus' gave hebben ontvangen, teneinde zijn spoor te volgen en aan zijn beeld gelijkvormig te worden, in alles de wil van de Vader te volbrengen en zich aldus aan de verheerlijking van God en de dienst van de naaste van ganser harte toe te wijden" – aldus nr 40 van Lumen Gentium. Heiligheid is niet alleen weggelegd voor sommige

¹ Homilie van de Proclamatie of Sint Teresa van Jezus als Kerklerares, 27 September 1970

² Cf. St Teresa van Jezus, Weg van volmaaktheid, hfst 21,2

³ St Teresa van Ávila, "In Gods handen", Gedicht 2, Weg van Volmaaktheid en Kleinere werken, Carmelitana 2014.

⁴ Het boek van mijn leven Hfst 29,13

⁵ St Teresa van Ávila, "Mijn beminde is van mij", Gedicht 3, Weg van Volmaaktheid en Kleinere werken, Carmelitana 2014

⁶ Kersttoespraak voor de leden van de Romeinse Curie (21 december 2019)

"specialisten van het goddelijke", maar het is de roeping van alle gelovigen. De vereniging met Christus, die mystici als de H. Teresa op bijzondere wijze ervaren door pure genade, ontvangen wij door het doopsel. De heiligen stimuleren en motiveren ons, maar ze zijn er niet voor ons, om te proberen ze letterlijk te kopiëren. Heiligheid wordt niet gekopieerd, want zelfs dat zou ons kunnen weg leiden van de unieke en verschillende weg die de Heer voor ieder van ons heeft. Wat belangrijk is, is dat iedere gelovige zijn eigen weg⁷ onderscheidt, ieder van ons heeft zijn eigen weg van heiligheid, van ontmoeting met de Heer.

In feite waarschuwt de heilige Teresa zelf haar monialen dat bidden niet dient om buitengewone dingen te ervaren, maar om ons met Christus te verenigen. En het teken dat deze vereniging echt is, zijn de werken van naastenliefde. "Hiertoe dient het gebed, mijn dochters", - zegt zij in De Innerlijke Burcht - "Hiertoe dient het geestelijk huwelijk. Daden, altijd daden moeten eruit geboren worden".⁸

Eerder, in datzelfde boek, had zij gewaarschuwd: "Wanneer ik sommigen zo ijverig en zodanig ingekapseld hun gebed zie onderzoeken dat ze zich niet durven roeren, noch hun gedachten afwenden om te voorkomen dat hun iets van hun genoegens en hun devotie zou ontglippen, dan besluit ik daaruit dat ze weinig begrijpen van de weg die tot de vereniging voert. Ze menen dat alles zich daartoe beperkt. Maar neen, zusters, neen. De Heer wil daden. Zie je een zieke ziet aan wie je enige verlichting kan brengen, hecht er dan weinig belang aan deze godsvrucht kwijt te raken. Ontferm je over haar. geef jezelf dan niets om die toewijding te verliezen en heb medelijden met haar... Dit is de ware vereniging met zijn wil".⁹ Ook in de Innerlijke Burcht zegt zij dit. Uiteindelijk, "dat menselijke volmaaktheid niet afgemeten wordt aan de hoeveelheid informatie en kennis die mensen bezitten, maar wel aan hun vermogen tot naastenliefde¹⁰ of andere dergelijke zaken.

De H. Teresa leert ons dat de weg die van haar een uitzonderlijke vrouw en een referentiepersoon door de eeuwen heen heeft gemaakt: de weg van het gebed, openstaat voor allen die zich nederig openstellen voor de werking van de Geest in hun leven. En dat het teken dat we op die weg voortgaan, is dat wij steeds nederiger worden, steeds meer aandacht hebben voor de noden van onze broeders en zusters, steeds betere kinderen van het heilig Volk van God worden. Een dergelijke weg staat niet open voor hen die zichzelf zuiver en volmaakt achten, de katharen van alle eeuwen, maar voor hen die, zich bewust van hun zonden, de schoonheid ontdekken van Gods barmhartigheid, die allen verwelkomt, allen verlost en allen uitnodigt tot zijn vriendschap. Het is interessant hoe het besef van de eigen zondigheid de deur opent naar de weg van heiligheid. De heilige Teresa, die zichzelf als zeer "laag en

⁷ Cf. Gaudete et Exsultate (Wees blij en juich) nr. 11

⁸ De Innerlijke Burcht VII, 6.

⁹ De Innerlijke Burcht V, 3, 11.

¹⁰ Gaudete et Exsultate (Wees blij en juich) nr. 37.

miserabel" beschouwde, zoals zij zichzelf omschrijft, erkent dat Gods goedheid "groter is dan het kwaad dat wij kunnen bedrijven, en Hij herinnert zich onze ondankbaarheid niet... "Denk terug aan zijn woorden en aan wat Hij voor mij heeft gedaan," zegt zij, "ik was het vlugger beu Zijne Majesteit te beledigen, dan Hij om mij te vergeven." Wij worden er eerst moe van God te beledigen, op vreemde wegen te wandelen, dan God die ons vergeeft. Hij wordt nooit moe te vergeven. We worden moe van het vragen om vergeving, en daarin schuilt het gevaar. "De Heer wordt het geven nooit moe. Zijn barmhartigheid is onuitputtelijk. Laten wij dan ook nooit moe worden ze te ontvangen, "11 terwijl wij ons hart in nederigheid openen. Een van haar favoriete passages uit de Schrift was het eerste vers van Psalm 89, waarvan zij in zekere zin haar levensmotto maakte: "Ik zal voor eeuwig de barmhartigheden van de Heer bezingen". Die "barmhartigheid" van God.

Het gebed maakte van St. Teresa een uitzonderlijke vrouw, een creatieve en vooruitstrevende vrouw. Vanuit het gebed ontdekte zij het ideaal van de broederlijkheid dat ze wilde verwezenlijken in de kloosters die ze stichtte: "hier moeten we allemaal vriendinnen zijn van elkaar, elkaar beminnen, hoogschatten en helpen."¹² En wanneer ik de "ruzies" zie in een klooster, binnen een klooster, of de "ruzies" tussen kloosters, "ik ben van hier", "ik ben van daar", " ik interpreteer dit zo ", "ik aanvaard dit van de Kerk, ik aanvaard het niet ". De arme monialen vergaten de stichteres, wat ze hen leerde. In het gebed wist zij dat zij door de opgestane Christus als bruid en vriendin werd behandeld. Door het gebed opende ze zich voor de hoop. En met deze gedachte zou ik deze groet willen beëindigen. We beleven, zoals Teresa, de kerklerares, harde tijden, geen gemakkelijke tijden die trouwe vrienden van God nodig hebben, sterke vrienden.¹³ De grote verleiding is om toe te geven aan ontgoocheling, aan berusting, aan het noodlottige en ongegronde vooruitzicht dat alles verkeerd zal gaan. Dat onvruchtbare pessimisme, dat pessimisme van mensen die niet in staat zijn om leven te geven. Sommige mensen, zijn bang van deze gedachten, hebben de neiging zich op te sluiten, hun toevlucht te zoeken in kleine dingen. Ik herinner me het voorbeeld van een klooster waar alle zusters hun toevlucht zochten in kleine dingen. Het klooster heette van de heilige... ik zal niet zeggen van wie, en het was in die stad, maar ze noemden het "Klooster klein ding, klein ding, klein ding", want ze waren allemaal opgesloten in kleine dingen, als een toevlucht, in egoïstische projecten die de gemeenschap niet opbouwen, maar haar eerder vernietigen. In plaats daarvan opent het gebed ons, laat het ons proeven dat God groot is, dat Hij achter de horizon staat, dat God goed is, dat Hij van ons houdt en dat de geschiedenis niet door zijn handen is geglipt. Wij mogen dan door donkere wegen gaan (vgl. Ps. 23, 4), wees er niet bang voor als de Heer met u is, maar Hij houdt niet op naast ons te wandelen en ons te leiden naar het doel waarnaar wij allen verlangen:

¹¹ St Teresa van Jezus, Het boek van mijn leven, Hoofdstuk 19 nr. 15.

¹² St Teresa van Jezus, Weg van volmaaktheid hfst 4,7.

¹³ Cf. St Teresa van Jezus, Het boek van mijn leven, Hoofdstuk 15 nr. 5.

het eeuwige leven. Wij kunnen worden aangemoedigd om grootse dingen te doen, omdat wij weten dat wij in Gods gunst staan.¹⁴ En samen met Hem zijn wij in staat elke uitdaging aan te gaan, want in werkelijkheid is het alleen zijn gezelschap dat ons hart verlangt en dat ons de volheid en de vreugde schenkt waarvoor wij geschapen zijn. Dit werd door de heilige samengevat in een bekend gebed dat ik u uitnodig vaak te bidden:

Laat niets je verstoren,
Laat niets je beangstigen,
Alles gaat voorbij,
God verandert niet,
Geduld
verkrijgt alles
Niets ontbreekt
aan wie God bezit.

Moge Jezus u zegenen, en de Maagd Maria en Sint-Jozef u vergezellen. En vergeet alsjeblieft niet voor mi

¹⁴ Cf. St Teresa van Jezus, Het boek van mijn leven, Hoofdstuk 10 nr. 6. "Gezien onze natuur is het onmogelijk, dunkt mij, de moed tot grote dingen op te brengen zonder te weten hoe God ons begunstigt.